

VAN DE DEKEN

Strafrechtadvocaat geen dominus litis?

mr. M.W. Guensberg

Een advocaat is in relatie tot zijn cliënt dominus litis. Die positie schept verplichtingen.

‘De advocaat draagt volledige verantwoording voor de behandeling van de zaak. De advocaat kan zich niet aan deze verantwoordelijkheid onttrekken met een beroep op de van zijn cliënt verkregen opdracht. Hij mag evenwel geen handelingen verrichten tegen de kennelijke wil van de cliënt.’ De tekst van Gedragsregel 9 lid 1 is duidelijk.

De advocaat heeft daarmee een ruime bevoegdheid om de zaak aan te pakken op een wijze die hem goeddunkt. Natuurlijk mogen de belangen van de cliënt niet worden geschaad als gevolg van kennelijk verkeerde keuzen die de advocaat maakt. Het spreekt bovendien voor zich dat de advocaat zijn cliënt voortdurend goed moet informeren.

Ook de civiele wetgever kent de procesbevoegdheden primair aan partijen toe, terwijl de advocaat dominus litis blijft; waarom zou het in het strafrecht anders zijn?

Alleen dan kan de cliënt immers bepalen of de advocaat dreigt te handelen tegen zijn kennelijke wil en alleen dan kan de cliënt zich daaromtrent uiten opdat de advocaat zich kan terugtrekken. (Gedragsregel 9, lid 2).

Taru Spronken concludeert in haar indrukwekkende proefschrift *Verdediging* dat in de strafrechtpleging de verdachte en dus niet de advocaat dominus litis is. Zij baseert die conclusie op het systeem van toekenning van bevoegdheden aan de verdachte en zijn raadsman en de omstandigheid dat de verdachte in beginsel niet verplicht is zich door een raadsman te laten bijstaan en overigens vrij is in de keuze van zijn raadsman.

Taru Spronken licht toe dat in het Wetboek van Strafvordering de rechten en bevoegdheden primair aan de verdachte worden toegekend en dat die bevoegdheden alleen mede aan de raadsman toekomen

indien dat uitdrukkelijk is bepaald. Zij wijst er wel op dat de tuchtrechter Gedragsregel 9 in de meeste gevallen ook op advocaten in het strafproces toepast en dat dus het kiezen van de verdedigingsstrategie aan de raadsman is, mits zulks niet geschiedt tegen de kennelijke wil van de verdachte.

Vooralsnog heb ik altijd zonder meer het uitgangspunt gehuldigd dat advocaten ook in de strafrechtpleging domini litis zijn, ben ik nog eens gaan nadenken over deze materie. Overtuigen de in het proefschrift *Verdediging* genoemde argumenten daartegen wel?

Ook in bijvoorbeeld het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering richt de wetgever zich in de meeste gevallen tot partijen, de eiser of de gedaagde. De rechten en verplichtingen worden derhalve ook in het civiele recht primair aan de cliënt en dus niet aan de advocaat toegekend. Bovendien is de advocaat in civiele zaken dominus litis, onafhankelijk van het gegeven of de zaak zich afspeelt binnen of buiten het procesmonopolie. Zelfs de advocaat in een zaak waarin (nog) niet wordt geprocedeerd is dominus litis. Dus ook in zaken waarin cliënten evenals in de strafrechtpleging helemaal niet verplicht zijn om zich te laten vertegenwoordigen door een advocaat geldt het dominus litis beginsel.

De advocaat wordt dominus litis zodra de cliënt de advocaat verzoekt hem bij te staan en de advocaat zich daartoe bereid verklaart. Bovendien bestaat de vrije advocatenkeuze over de gehele linie en niet alleen in de strafrechtpleging. Het enige concludente verschil tussen de twee praktijksegmenten dat ik heb kunnen bedenken is dat een partij zich in zaken binnen het procesmonopolie van de advocatuur, anders dan in de strafrechtpleging, niet zelf mag verdedigen. Zoals ik eerder betoogde houdt echter het dominus litis beginsel niet op daar waar het procesmonopolie eindigt.

Ik pretendeer niet dat ik deze lastige zaak meester ben, maar ik ben vooralsnog niet overtuigd dat de verhouding tussen cliënt en advocaat in de strafrechtpleging een wezenlijk andere is dan die in bijvoorbeeld het civiele procesrecht. ■